

På vakt mot militarismen : två väckare /

Arnoldson, K. P.,

26 A Br.

National Library
of Sweden

° ARNOLDSON, K. P.

Internation.
(Br.)

PÅ VAKT
MOT
MILITARISMEN!

UTGIFVARE:

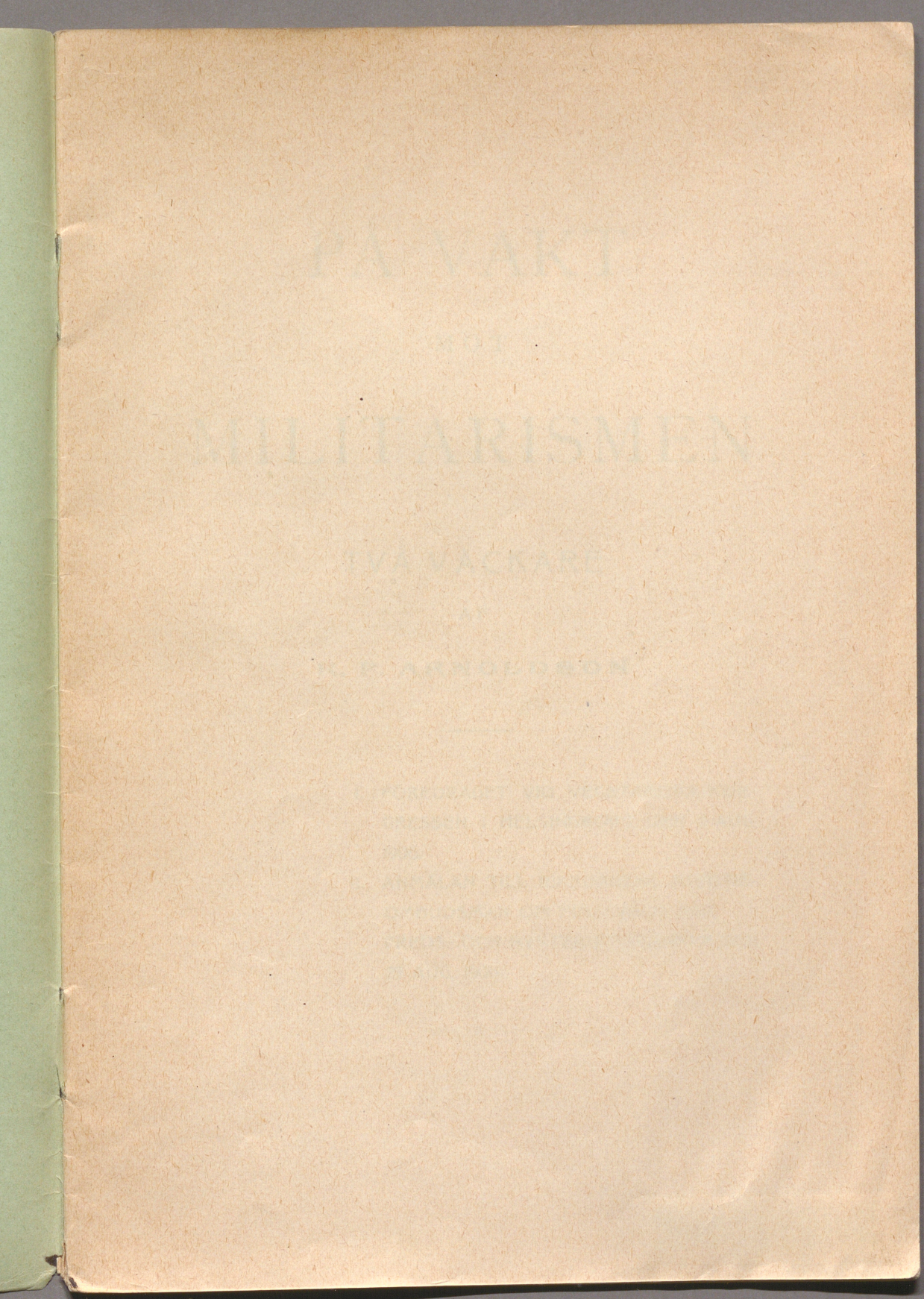
SVENSKA FREDS- OCH SKILJEDOMSFÖRENINGENS
CENTRALSTYRELSE, STOCKHOLM.

PRIS 25 ÖRE.

Då den svenska vegetarismens ledande personligheter hade den lyckliga idén att i samband med 2:dra nordiska vegetariska kongressen, som hölls i Helsingborg 5—6 aug. d. å., anordna ett humanitärt demonstrationsmöte, hvarvid framstående representanter för olika humanitära sträfvanden kommo till tals, var det helt naturligt, att man skulle vidtala den svenska fredsrörelsens främste man, skriftställare K. P. Arnoldson — som är bosatt i Helsingborg — att tala för freds-saken. På grund af sjuklighet har han ej uppträdt som offentlig talare på flere år någonstädes i Norden — detta var den första nordiska kongress sedan unionsupplösningen — och därför motsåg man säkerligen med spändt intresse, hvad den grånade fredsveteranen skulle komma att säga. Föredraget visar också, att han ej låtit tiden rida förbi sig, utan alltjämt befinner sig i spetsen, undervisande, eldande, siande. Hos representanterna för militarismen väckte föredraget våldsam förbittring, något som i första hand tog sig uttryck i dess präss, där man bl. a. tillskref A. yttranden, som han ej fällt, och därpå grundade de hänsynslösaste utfall mot honom. Missledd häraf kräufde rektor — som upplåtit läroverksaulan för kongressen — att denna måtte taga afstånd från sådana åsikter som de af hr A. uttalade, något som kongressen helt naturligt vägrade. Högerprässens anfall blefvo nu ännu mer hänsynslösa, ännu mer obesvärade i afseende å sanningen. För att allmänheten skall få tillfälle att bedöma hvad hr A. sagt utgifves föredraget nu i tryck.

Händelserna ha gjort, att det får sällskap med en annan uppseendeväckande skrift af hr A.

(Forts. å omslagets 3:de sida.)

Kungl. bibliotek

0 0000 000084585

PÅ VAKT
MOT
MILITARISMEN

TVÅ VÄCKARE

AF

K. P. ARNOLDSON

- I. FÖREDRAGET VID VEGETARISKA KON-
GRESSEN I HELSINGBORG DEN 5 AUG.
1906.
  - II. ANMÄLAN TILL RIKSDAGENS JUSTITIE-
OMBUDSMAN OM POLISVÅLD MOT
FREDS- OCH NYKTERHETSVÄNNER DEN
27 AUG. 1906.
-

PAVANI

WILLIAMS

THE

WILHELMSSON

STOCKHOLM 1906
WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B.

STOCKHOLM 1906

WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B.

I.

K. P. ARNOLDS
FREDSFÖREDRAG

VID

VEGETARISKA KONGRESSEN

I HELSINGBORG DEN 5 AUGUSTI 1906

(FULLSTÄNDIGT EFTER JUSTERAD SNABBSKRIFT)

A. R. ARNOLDSON

FREDSTORREDA

NYTTA

NYTTA

NYTTA

Mina damer och herrar!

Fämt tio år ha förflutit sedan jag hållit något föredrag i Helsingborg. Under dessa många år har man varit pint under en af vår tids grymmaste tyranner — nevrastenien: hufvudet i ett skrufstäd, ett sågvräk i ryggen, utom skrufstället ett klippblock på pannan och två dito på bröstet — en vanskligh kondition för talarestolen. Att man likväl ännu lefver, beror på gamla vegetariska tendenser. Och att man i dag kan visa sig bland folk, beror på att man sedan slutet af förra året lefvat helt som vegetar. Efter ytterligare ett halft års vegetarlif kan en ej så noga veta, om man inte vågar hålla sitt tal stående. Men denna gång ber jag få sitta, medan jag håller mitt föredrag...

IDÉ OCH SAK.

»Då Abraham Lincoln ännu var en ung man, anställd på ett handelsfarstyg, gjorde han några veckors färd upp för Mississipp. Han besökte en slafmarknad, där män, kvinnor och barn icke blefvo slaktade, som fordom i krigstid, men sålda styckvis på auktion till den mest bjudande. Hans reskamrat berättar, att sedan Lincoln stannat orörlig några ögonblick, vände han sig om och aflägsnade sig långsamt. Höjande sin knutna hand, utbröt han: »Om jag någonsin får tur i lifvet, skall jag slå ned på denna förbannelse.» Många år förflöto, under hvilka han aldrig underlät att vid

hvarje tillfälle framträda som slafveriets svurne motståndare och den stackars slafvens försvarare. Det var den fråga, som för honom var ledande i allt. Han blef trogen sin ed under hela sitt lif, och slutligen, under händelsernas lopp, kom äfven hans dag. Den unge fattige båtföraren blef Förenta staternas president, och det gafs honom då den lyckan att med ett pändrag kunna befria de sista slafvar, som funnos kvar i den civiliserade världen... Må vi fatta vårt beslut, liksom Lincoln, och må vi till vår dödsfiende utkora människomördandet, såsom han valde människohandeln. Låtom oss efter hans föredöme ställa alla andra offentliga frågor under den, som kastar sin hemska skugga öfver dem alla, och må vi, liksom han, vid hvarje lämpligt tillfälle träda fram som kämpar för vår stora sak. Som han skola vi bevara vår tro, och liksom hans dagar kommo i sinom tid, skall äfven vår dag inträda, och när den är inne, må vi då slå hårdt ned på det förbannade kriget, ända till dess vi förjagat det ur den civiliserade världen, såsom Lincoln gjorde med slafveriet.»

Denna kraftmaning står att läsa i slutet af en liten skrift, som nu i dagarne sprides jorden rundt på 17 olika språk, äfven svenska.

Skriften återger ett fredsföredrag af miljardären Andrew Carnegie, hållet som rektorstal för högskoleungdom sistl. höst. Den kommer ej med nya inlägg, ej med några fakta eller synpunkter, som icke många gånger blifvit framhållna och betonade. Lättfattlig och noggrann i uppgifterna, kan den dock tjäna som en både intressant och pålitlig vägledare, hvarför dess spridning bör främjas af hvarje fredsvän.

Men att denna skrift är af en stor affärsman, en ofantligt rik och följaktligen mycket mäktig man, det är framför allt det synnerligen märkliga med den samma.

Idealisternas sådd mognar till skörd, då pänningfurstar af Carnegies typ sluta sig till dem.

Fredssaken är icke längre blott en idé. Den är verkligen en sak, en påträngande folksak i aktuel politik.

SKILJEDOMSVÄRKET.

Utvägen att genom skiljedom hindra krig var lyckosamt anlita många gånger före 1899. Men detta år gjordes ett framsteg på denna väg, större än under någon föregående tid.

Ombud för 26 staters regeringar sammanträdde då — 18 maj — till en konferens i Haag, för att rådgöra om möjligheterna att bereda världen varaktig fred eller åtminstone någon lättnad i krigets bördor under fredstid och mera ro till allmännyttigt arbete. Främsta behållningen af denna konferens blef, enligt konventionen 29 påföljande juli, upprättandet af en världsdomstol i Haag — bestående af representanter för alla de kontraherande staterna — till hvilken domstol dessa stater kunde hänvisa mellanfolkliga stridsämnen. Långsamt men säkert kom domstolen i värksamhet. Den har redan afgjort några internationella tvistefrågor och har flere andra under behandling.

Sedan hösten 1903 har det tagit fart i skiljedomsväcket.

Den 14 oktober detta år undertecknades en länge planerad skiljedomstraktat mellan de två stora västmakterna, England och Frankrike. Enligt denna traktat — som gäller 5 år samt vidare tills uppsägning från någondera sidan sker — skola skiljemeningar i juridiska spörsmål, eller sådana tvistefrågor, som angå tolkning af förut befintliga aftal mellan Frankrike och Storbritannien, och som icke kunna lösas på vanlig diplomatisk väg, hänskjutas till den internationella domstolen i Haag, under förbehåll likväl, att stridigheterna icke

beröra båda makternas liffsintressen, deras oafhångighet och nationella ära, ej håller tredje makts intressen.

Traktaten var den första, allmänt bemärkta tillämpningen af Haagkonventionens artikel 19, som manar makterna att inbördes afsluta ständiga traktater, om obligatorisk skiljedom för fredligt biläggande af internationella tvister.

Närmast har den framgått ur fredsintresset hos de organiserade arbetarne, hos betydande grupper af parlamentsledamöter, jurister, handelsfolk och industriidkare å ömse sidor om kanalen. Den äger ej så stor betydelse genom sitt innehåll som fast mer genom hela sin riktning. Den utmärker begynnelsen till en ny tid genom sitt föredöme i folkrättsligt hänseende.

Ett par månader senare, 25 december, undertecknades en lika lydande traktat mellan Frankrike och Italien. Därefter följde en lång rad af mellanstatliga skiljedomstraktater med hufvudsakligen samma lydelse, bl. a. Italien—Storbritannien (1 febr. 1904); Frankrike—Spanien (26 febr. 04); Frankrike—Holland (6 april 04); Portugal—Spanien (2 juni 04); Storbritannien—Tyskland (12 juli 04).

I anseende till tyska regeringens förra afvisande hållning i fråga om Haagdomstolen och fredsarbetet i allmänhet väckte kungörelsen om sist nämnda fördrag den största öfverraskning synnerligast i engelska prässen. Men såväl denna som Tysklands tongifvande prässorgan tog snart saken med ro och uttalade sig mestadels erkännande om dess betydelse som ett steg i riktning mot positiv fredspolitik.

Kort före tysk-engelska skiljedomstraktatens undertecknande afslötos sådana traktater (efter mönstret af den fransk-engelska) mellan å ena sidan Sverige och Norge, å den andra Frankrike, samt mellan de båda skandinaviska staterna och Storbritannien (9—10 juli).

Då Ryssland nära 50 år tidigare förde ett olyckligt krig, afslöt Sverges och Norges gemensamme kung en traktat med västmakterna mot vår östra granne. Endast gynnsamma omständigheter hade vi skandinaver att tacka för, att vi icke blefvo indragna i kriget. Nu vände sig lyckan åter mot de ryska vapnen. Och midt under deras motgångar slutas nya fördrag mellan de båda skandinaviska staterna och västmakterna, men icke mot vare sig Ryssland eller någon annan stat, utan i full öfverensstämmelse med tsarens inbjudning till fredskonferensen i Haag.

Till det tiotal andra stater, med hvilka Sverge och Norge senare skolat afsluta liknande skiljedomstraktater, hör ock Ryssland (9 december 04).

Bland öfriga skiljedomsfördrag, som sedan hösten 1903 blifvit afslutade mellan olika stater i Europa och Amerika, intagas främsta rummen af dem, som Danmark lyckats få till stånd med Holland (12 febr. 1904) och Italien (16 dec. 1905), båda efter mönstret af en 6 år äldre traktat mellan Italien och Argentina (23 juli 1899).

Dessa kontrakt äro ej, som de förut nämnda traktaterna, begränsade af vissa förbehåll och inskränkande bestämmelser, utan så vidt omfattande, att de medgifva hänvisning till Haagdomstolen af hvarje slags tvisteämne (undantagandes privata anspråk), som möjligen kan uppkomma mellan kontrahenterna, hvarförutan särskildt traktaten med Holland står öppen för anslutning af andra makter.

Beträffande fördraget med Italien framhöll danske utrikesministern i folktinget 13 sistl. mars, att detta var första gången en stormakt med en annan europeisk makt ingår en så obligatorisk skiljedomsförpliktelse. Vid samma tillfälle uttalade sig professor Matzen för en dylik traktat med Sverge och Norge. Det vore gifvet, sade han, att grundvalen för

traktaten mellan Danmark och öfriga nordiska rikena måste vara Oskar I:s ord, att hädanefter krig mellan skandinaviska bröder vore en omöjlighet.

Hur populär den danska traktattypen blifvit, visar sig bäst däraf, att den vid behandlingen af frågan om en mönsterskiljedomstraktat godkändes af det samfolkliga lagstiftaremötet i London 23 sistl. juli, hvilket möte (14:e interparlamentariska konferensen) bestod af ombud för 22 olika staters riksförsamlingar.

Äfven Danmarks skiljedomstraktat med Ryssland (1 mars 1906) går vida längre än flertalet öfriga europeiska skiljedomstraktater, som hit intills blifvit afslutade. Så bestämmes obligatorisk skiljedom t. ex. i fall af tvister angående pänningkraft, när förpliktelsen att utreda ett skadestånd eller hvilken som helst annan betalning är i princip erkänd af parterna.

Näst Danmarks skiljedomstraktater med Holland och Italien framhållas till efterföljd de svensk-norska skiljedomsbestämmelserna i enlighet med Karlstadskonferensens förslag till öfverenskommelse mellan Sverige och Norge 23 september 1905.

Undantagandes frågor om kontrahenternas lifsintressen, deras oafhängighet och integritet, skola jämlikt dessa bestämmelser alla tvistefrågor dem emellan hänskjutas till Haagdomstolen. Denna har tillika befogenhet att afgöra, huruvida en viss stridsfråga bör räknas till de nämnda undantagen, i händelse de båda staterna skulle förfäktat olika meningar därom.

Detta är ju ett betydande framsteg på skiljedomsvägen.

Af rent amerikanska skiljedomstraktater märkes särskildt en i januari 1903 träffad öfverenskommelse mellan Argentina, Chile och Paraguay, gällande till en början 10 år. Alla mellan dessa förut mot hvarandra ständigt väpnade grannstater

uppkommande stridigheter, som icke öfva intrång på någondera statens konstitution, skola afgöras genom skiljedom.

Följderna af denna skiljedomstraktat visade sig snart. Chile började strax förbereda en afrustning, sålde sina två väldigaste pansarfartyg till japanerna o. s. v. För de sparade medlen utfördes omfattande hamnanläggningar och andra allmännyttiga företag. Och Argentinas statskassa kunde inom kort uppvisa ett öfverskott af 200 miljoner kronor i guld.

KRIG OCH MILITARISM.

Bland stormakterna har England, undantagandes dess senaste sydafrikanska politik, visat sig mest hågadt att beträda skiljedomsvägen.

I öfverensstämmelse därmed är också förste ministern Campbell-Bannerman och flere af hans kolleger i regeringen ifrige anhängare af sträfvandena att inskränka rustningarna till det minsta möjliga.

För närvarande har Europa 6 miljoner man i vapen och kastar bort 14 miljarder kronor årligen till rustningar och försvarsskulder.

På ett möte i Bristol 23 sistl. mars förklarade undervisningsministern Birrell, att man först och främst måste skrida till en inskränkning i militärutgifterna. Krigsministern Haldane hade redan funnit utvägar att nedsätta dem med 20 miljoner kronor. Men inskränkningar i krigsväsendet måste göras i ännu större skala. En ny anda måste väcka i Europa en lågande entusiasm för freds- och skiljedomssaken. Tron på de stora idéerna skulle sätta i gång en förelse, nog stark att nedslå militarismen.

Enligt ministrernas mening vore tiden just nu gynsam för att sätta fart i den antimilitaristiska rörelsen. Oviljan mot

krig vore större nu än någonsin förr. Därför borde det läggas dubbel kraft i den fredsvänliga och antimilitaristiska agitationen. Ministerns uttalanden hälsades med stormande bifall af det stora mötet och vann äfven varm och odelad tillslutning i Englands vänsterpräss.

Ett par veckor förut (8 mars) hade engelske krigsministern i underhuset betonat önskvärdheten af ett makternas gemensamma uppträdande för att befria folken från deras krigsbördor. Och den 26 mars framhöll Bebel med mycken kraft i lyska riksdagen, att England allt jämt vore villigt att gå med på en afväpningsplan för flottan, om de öfriga makterna ginge in därpå.

I ett hälsningstal å kung Edwards vägnar till den förut nämnda Londonkonferensen 23 juli yttrade engelske premiärministern, att världen länge nog liknat ett militärläger, att regeringen oförbehållsamt ville stödja fredssaken, samt att folken helt naturligt vore på fredsvännernas sida, emedan de allestädes vore offer för militarismen, som hämmar dem i deras utveckling.

Förra året, samtidigt med opinionsyttringar jorden rundt mot rysk-japanska krigets fortsättande, uttalade i flere land de utom riksförsamlingarna organiserade fredsföreningarna, under medvärkan af Fredsbyrån i Bern — hvilkens president, hr Fredrik Bajer, vi ha äran och nöjet här se ibland oss — »en energisk protest mot den vanliga försäkran, att rustningarna, som så hårdt tynga på alla nationer, äro nödvändiga för försvaret, anseende tvärt om för sannolikt, att dessa rustningar underhållas framför allt i syfte att tjäna de härskande klassernas själfviska intressen: de styrandes och kapitalisternas.»

Betecknande nog stå ju ock alla fria lands socialdemokrater som en man på fredsvännernas sida.

Här finna vi äfven alla folks vise män allt sedan urminnes tider.

Vi se framåt med Israels profeter, då vi läsa om att någre officerare, under det Amerika firade sitt hundraåriga oberoende 1876, läto omsmida sina gagnlöst vordna svärd till en plog, hvilken sedermera skänktes till Genève såsom ett minne af Alabamatvistens biläggande genom skiljedom.

Vi se uppåt med de kristna folkens renaste ideal, då vi läsa om, hur Argentina och Chile till en högtäntkt stadfästelse på deras fredsfördrag rest en väldig Kristusbild på toppen af gränsbäret mellan bägge landen.

De kristna folken — till namnet. I verkligheten äro de naturligtvis allt jämt hedningar, så länge de kriga och förbereda sig till krig mot hvarandra. Ty krig är brodermörd, och det evigt bestående i kristendomen är just läran om människornas broderskap.

Krig försvaras väl fortfarande som rättsmedel och under hvarjehanda skyddande förklädnader af hvarjehanda viktigheter med större eller mindre auktoritet. Men Rousseau väger upp allt jämt hela sällskapet med denna bestående förklaring af saken: »Kriget är den vederstyggligaste dämon, som hälvetet någonsin utspytt.»

De s. k. kristna folken skulle helt visst för länge sedan ha drifvit ut denne onde ande, om de kunnat se honom i sin vidriga nakenhet, och lärt sig förstå, att det just är han, krigsdjävulen, som gör världen så mörk för oss alla. Ja, för oss alla. Ty trots furstarnes ideliga åkallan på Gud för sin egen och sitt eget lands räkning, trots all världens fästningar, pansarskepp och tullar, kunna vi människor på längden icke hållas skilda från hvarandra. Vi bo alla på samma jord. När det ena folket lider, lida de andra folken med,

och detta mer och mer i mån som kulturmedlen närma dem till hvarandra.

Men detta blir icke klart för många styrande, än mindre för massan af de styrda, innan det lyckas allmänt blotta den öfvermäktiga nationalistiska köttrusten i alla land, så att människorna intagas af vämjelse mot kvarlevorna från släktets lägsta djurdrifter, dessa ohyggliga drifter, hvilka i en osmaklig gaskpatriotisk ordröra prisas såsom något riktigt härligt ännu i början af 20:e seklet.

Stödjande sig på massornas okunnighet, härska våldsmän både i religionens och lagens namn äfven i vårt land. Prästen ropa på offentliga möten, att fredsvännerna skola kastas ut, ty att vara fredsvän är att vara fosterlandsförrädare. Och den intelligenta eliten af landets ungdom, som vill hålla det kristna evangeliet i helgd, kastas i fängelse för sin trohets skull. Man bildar nya nationalistsällskap för att undervisa denna bästa del af ungdomen om dess fosterländska plikter. Det är som om nitiska djurätare, spritdrickare och rökpustare skulle slå sig ihop och bilda välgörenhetssällskap för att undervisa vegetarerna om deras plikter mot djuren och mot sig själfva såsom människor.

SAMLING.

Talet om att samla oss svenskar till en enig nation genom att flytta Amerika öfver till Sverge förblir ett fåvitskt tal, så länge det med all ifver arbetas på att flytta tsarens Ryssland hit. Att detta icke skall fullständigt lyckas, får man väl ändå hoppas, liksom att det nya Ryssland, som torde komma att stå upp ur askan af det gamla, skall varda oss en god granne.

När Campbell-Bannerman i sitt tal till den interparlamentariska konferensen i London särskildt hälsade de närvarande

medlemmarne af den nyss upplösta ryska duman, mottogs detta med en bifallsåska af hela den stora församlingen. Allas ögon riktades mot desse allvarlige och tyste män, som uppmärksamt åhörde de ord Englands premiärminister riktade till dem i deras egenskap af representanter för världens yngsta parlament, hvars första handling på utrikespolitikens område varit att utse ombud till denna fredskonferens.

Kort därpå bestogs talarestolen af det ryska ombudet professor Kovalevsky. Vårt arbete här är slutadt — förklarade han — och vi måste återvända till Ryssland för att arbeta för friheten och rättvisans seger.

Under djup, vördnadsfull tystnad lämnade därefter Kovalevsky och de öfrige dumamännen salen.

Om detta historiska ögonblick icke var så fosterländskt — 22 särskilda fosterland voro ju där representerade af 800 lagstiftare — var det så mycket mer mänskligt — detta som förblir, när alla fosterland växt samman till ett enda, omfattande hela vår jord.

Tills så sker, lära vi gagna vårt eget särskilda fosterland bäst genom att arbeta för att det må lefva i fred med hvart och ett af de andra syskonlanden. För vidsynta fosterlandsvänner vore här att beakta en resolution af den stora samfolkliga fredskongressen 1904 i Boston, gående ut på en anmodan till Fredsbyrån i Bern att underrätta de särskilda landens patriotiska föreningar om det gynnsamma tillfälle de ha att kraftigt tjäna sina respektive nationer så väl som hela mänskligheten genom att på sätt som synes dem lämpligt intressera folken för internationel fred och skiljedom.

Här vore ju värligen en sak att samlas om äfven i vårt land, något reelt, hvarom alla partier borde kunna enas, i stället för att tala och skrifva så mycket om fosterländska

fraser, om en nationel samling i det blå, lika aflägsen som den sociala freden, hvilkens naturnödvändiga förutsättning är samfolkelig tred.

UTSIKTER NU.

Beträffande de storpolitiska utsikterna för den närmaste framtiden, så bådades en fredsperiod med stöd af skiljedom vid inträffande mellanfolkliga förvecklingar af Englands då varande förste minister Balfour i hans tal vid lordmayorsbanketten i Guildhall 9 sistl. november. Liknande förutsägelser ha sedan uttalats äfven af de andra stormakternas ledande statsmän. Sammanställda med här påpekade sakförhållanden, ökas ju deras vikt.

Rysk-japanska kriget har på sitt förfärliga sätt manat till besinning. I Amerika förberedes ett närmande af alla nord-, central- och sydamerikanska stater, hvilket påräknas gå i riktning att trygga allmän fred på västra halfklotet. Frankrike har tröttnat på frågan Elsass-Lothringen. Danmark har resignerat från Nordslesvig, om det ej kan återvinnas genom fredliga medel. Marockotvisten är afgjord. Balkanfaran hålles aflägsnad med samlad makt. Storstaternas samvärkan i mellanfolkliga stridigheter tenderar till att blifva härskande regel.

I förening med den internationella arbetarerörelsen, bådard ju allt detta godt för världsfreden.

Men utom de internationella faror, som kunna uppkomma af händelserna i Ryssland, är nationalismen i nästan alla land en ständig krigsfara, mot hvilken det gäller att tålmodigt stå på vakt ej mindre i de små än i de stora landen.

Nu för tiden måste ett krig mellan två eller flere kulturfolk värka skadligt på alla de andra folken, och borde där-

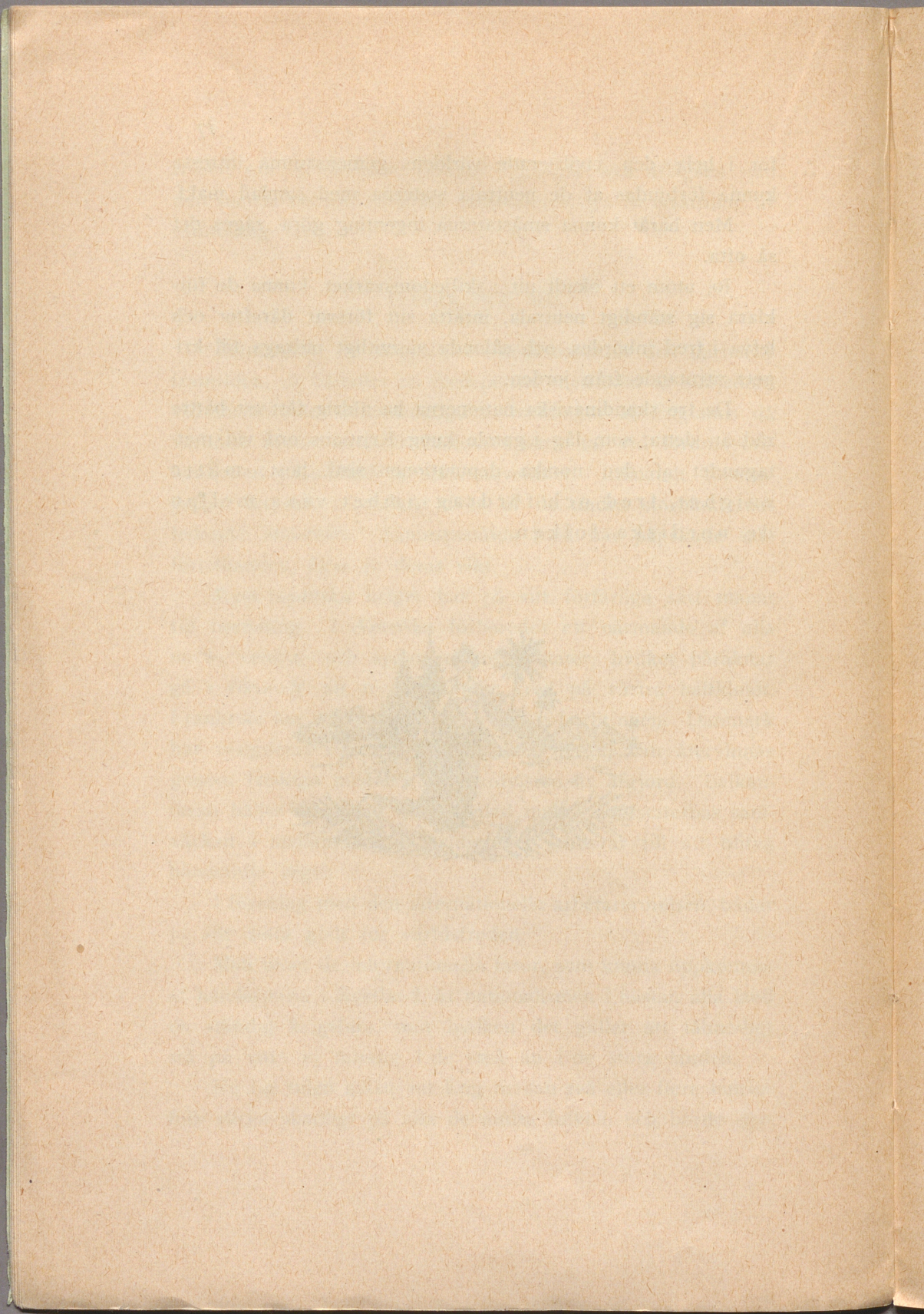
för i hela den civiliserade världens gemensamma intresse kunna förbjudas af de neutrala staterna med samlad makt.

Men häråt kunna småstaterna ingenting göra, säges det så ofta.

Jo, utom ett ökad nit i skiljedomsvärket, kunna de förklara sig ständigt neutrala, inrätta sitt försvar därefter och lefva i fred inbördes, och sålunda väsentligt bidraga till krigets utrotande från jorden.

De tre skandinaviska nationerna ha aldrig fått ett bättre råd än detta, som låg i gamle kung Kristians ord vid mottagandet af den norska deputationen sistl. höst: måtte enighet, fred och fördragsamhet växa mellan de nordiska folken.

II.

K. P. ARNOLDSONS
ANMÄLAN OM POLISVÅLD

MOT

FREDS- OCH NYKTERHETSVÄNNER

TILL

RIKSDAGENS JUSTITIEOMBUDSMAN

DEN 27 AUGUSTI 1906

PROCEEDINGS

OF THE

AMERICAN

ASSOCIATION

FOR THE

1907

Till

Riksdagens Herr Justitieombudsman.

öndagen den 19:e dennes kl. 10 f. m. lade en ångbåt till vid Helsingborgs hamn. Den kom från Malmö, medförande ett halft tusental freds- och nykterhetsvänner. Dessa stego tyst och stilla i land, vänligt hälsade af ett ungefär lika antal meningsfränder här i staden. Sedan de båda skarorna sällat sig till hvarandra, tågade de led för led i god ordning fram mot Järnvägsgatan.

Det låg en fridfull sabbatstämning öfver platsen och folket. Och det var för svenska ögon en vacker och löftesrik syn att se desse landets kraftige söner, där de i vårdad högtidsdräkt och värdigt skick skredo fram med sin musik och sina fanor och standar, sinnebilderna för deras humana syften — fred och nykterhet.

Men fästtåget hade icke hunnit långt på sin väg, knapt 40 meter, då det plötsligt blef öfverfallet af en stor polistrupp, omkring 25 man. De anfallande polismännen rusade in i tåget med dragna sablar i högsta hugg.

Detta öfverfall, som ägde rum vid gudstjänsttid, värkade först på den stora åskådande allmänheten som ett skrämmande åskslag en solig glädjedag. Men så snart den började förstå,

att öfverfallet gälde fredstandaret, följdes rädslan och häpnaden af en sinnesstämning, som aldrig borde få insteg i svenska hjärtan.

Polistruppen omringade detta standar, sönderslet duken och ryckte det från bärarne samt drogo två af desse till häktet.

Det var en sorglig syn: två lugne nykterhetsmän — den ene nedtryckt af hårda händer och i en till hälften afsliten rock — bortsläpade af en hop upphetsade väpnare.

Ett kort uppehåll i tågets gång — och allt blef tyst, graflikt tyst i den tusentaliga folkmassan, som i spridda grupper stannade kvar kring rådhuset.

Hur är det möjligt, spørjer allmänheten, att polismän kunna äga rätt att fara fram på detta sätt?

Jo, säges det ganska allmänt, inom poliskåren råder en osedvanlig brist på hänsyn. Men denna förklaring räcker icke helt i detta fall. Polismännen måste ha följt öfverordnades befallning. Naturligtvis är det så. De hade order att på här beskrifvet sätt taga fredstandaret.

Bärarne höllo fast om stången. Men något motstånd kunde jag på ungefär tio meters afstånd icke märka. Har något sådant likväl ägt rum, så har det varit alldeles passivt, i ovissheten och förvirringen blott detta: håll fast din fana. Det hela var några ögonblicks värk.

Säkert är, att hela den civila befolkningen, så väl åskådarne som deltagarne i fästtåget, förblef kall och lugn i sitt yttre skick både under och efter öfverfallet.

Hur är det då möjligt, spørjer man fördenskull allt jämt, att ordningsmakten kunnat äga rätt att uppträda på detta sätt mot fredliga demonstranter, som blott väjde undan i laglydnad och kallblodig besinning?

Polismästaren hade förbjudit anordnarne af humanitets-

vännernas tåg att låta dessa medföra sitt hvita fredstandar, hvarå stod att läsa: »Bort med militarismen. Krig är brodermord.» Anordnarne hade därtill genmält, att de voro ur stånd att öfvervaka efterkommandet af detta förbud. De skulle öfverskrida sin befogenhet och omintetgöra hela demonstrationen, om de på sådant sätt utförde sitt ärende. Därpå frånsade de sig all delaktighet i möjligen obehagliga konsekvenser, därest polismästaren vidhölle sitt beslut.

Huruvida här måste följa ansvar för ohörsamhet mot laga myndighet, det är en sak för sig, som ej i minsta mån kan skymma, hvad som i allmänhetens ögon är den stora hufvudsaken.

Hvarför förbjöd polismästaren fredsvännerna att föra sitt standar?

Detta är den fråga, som här framför allt intresserar ej blott Helsingborgs invånare, ej blott Skånes befolkning, utan hela vårt svenska folk.

Att polismästaren handlat i full öfverensstämmelse med sin plikt känsla och helt ut efter måttet af sitt förstånd, äger ju egentligen ingen rätt att betvifla, än mindre att i ord förneka. Men utan något slags rimlig förklaring till handlingar af detta slag, lär den svenska allmänheten icke vara tillfreds.

Ingen svensk man eller kvinna tror, att en polismästare förbjuder svenska fredsvänner att föra sitt standar, emedan han däraf befarar uppror, oroligheter eller något som hälst för den allmänna ordningen störande.

Man kan antaga, att fredsstandarets ord i polismästarens ögon innebära något för fosterlandskänslan sårande.

Enligt kristendomens främsta bud äro alla människor bröder. Sverge kallas en kristen stat och svenskarne ett kristet folk. Hvarje krig mellan oss och ett annat folk är följaktligen brodermord. Att säga detta, kan lika litet vara

ofosterländskt, som att säga, att det är brodermord, när en man dödar sin broder — så vida orden få behålla sin valör och icke förvanskas efter stundens uppskrufvade stämningar.

Vill man som kristen icke krig, det stora brodermordet, så kan man icke heller vilja hålla på en af dess i alla tider värksammaste förutsättningar: knektväldet, militarismen. Lika mycket för fosterlandet som för mänskligheten vilja därför fredsvännerna allestädes arbeta mot militarismen så väl där den härskar som där den hotar att tränga in och öfvertaga statens ledning.

Fredstandaret innehöll alltså ingenting annat än hvad fredsvännerna i alla land öppet förfäktat, utan att det någonstädes med skäl kan anses som ofosterländskt. I den brutala anläggningen mot det samma fins visserligen en förmildrande omständighet i en på senare tid uppjagad opinion mot fredsarbetarne såsom vore de mindre fosterländskt sinnade än andra medborgare. Men män i ansvarsställning borde dock kunna förstå, att ett ökritiskt och partiskt särskiljande på olika slags svenskar icke kan varda det gemensamma fosterlandet till gagn. Kunna de icke ena, borde de åtminstone undvika att söndra, att mer och mer vidga och fördjupa klyftorna mellan landets barn.

Hvad de här af polisen öfverfallna fredsvännerna beträffar, så lär en del af dem på fullt allvar hylla det kristna bud, som förbjuder att stå det onda imot, följaktligen ock att göra vapentjänst. Enligt desse fredsmäns uppfattning, som ju också värligen är i fullständig öfverensstämmelse med Kristi lära och de första kristnas lif, får här icke göras någon skilnad på nation eller ras.

Såsom allmänt bekant, är det en ryss, grefve Leo Tolstoj, som genom sina på ett halft hundratal språk öfver hela jorden spridda skrifter vunnit miljontals anhängare till denna

åter uppstående kristendom, enligt hvilken det gäller att lefva som man lär.

Det kan ej nog ofta och nog kraftigt betonas, att denna rörelse, väckt af Tolstoj, är allt igenom internationel, helt mänsklig, omfattande alla folk. Den är i anhängarnes öfvertygelse följaktligen också sant fosterländsk. Ty liksom den genom alla folks samvärkan åsyftar hela mänsklighetens väl, så går den äfvenledes ut på att i denna allmänna milieu säkrast trygga det egna landets fred och välfärd.

Att inarbeta detta tänkesätt hos folken och i sitt lefverne visa att det är allvar med arbetet, det är hvad fredsvännerna af denna typ vilja.

Naturligtvis kan en sådan kulturrörelse, lika väl som kristendomen i sin begynnelse, hållas tillbaka med våldsmakt, dränkas i martyrernas blod och under långa tider synas vara tillintetgjord. Men förföljelserna kunde uppkalla nya bildningsmakter. De kunde drifva mångahanda krafter öfver på de förföljdas sida, nödga många behjärtade människor af andra tänkesätt att hasta till hjälp, många män och kvinnor, som i likhet med undertecknad hålla fast vid öfvertygelsen om nödvändigheten för de mindre staterna att tillsvidare äfven med klokt ordnad vapenmakt trygga sitt oberoende, men som därför icke vilja sätta lifvets högsta intressen på spel. Bäres för öfrigt den nya rörelsen af sanningen, måste den ju till sist segra.

Männen i en sådan rörelse äro af en helt annan karaktär än dagens hjältar, som ha all makt på sin sida. De veta hvad de vilja och kunna icke böjas af hårda ord och stränga straff, så vida de icke fullständigt brytas af sjukdom, umberanden och nöd. Än mindre falla de undan för tillfälliga stämningar inom en nation, vågor som gå upp och ned, vindar som fara hit och dit. Människornas broderskap är

för dem det stora i lifvet. Talet om det aflägsna målet kommer dem icke vid. Det är dem ett tomt och värdelöst tal. Ty få de icke lefva för det stora i lifvet, broderskapet, vilja de icke lefva alls. Det är deras sak att arbeta för ett förnuftigt samlif på jorden. Detta är deras lifsglädje. Att njuta af detta arbetes frukter, det må varda framtidens slakten förunnadt.

Imellertid är det ju i dessa dagar vordet en sed här i landet att kasta sig öfver svenske män af denna karaktär, ja att döma dem till oerhörda fängelsestraff för uttalanden, som äro fromma i jämförelse med hvad en Tolstoj oantastad får förkunna i Ryssland och öfversättare af hans anarkistiska skrifter likaledes oantastade få utgifva i Sverge. Och detta må ju i sin mån förklara Helsingborgspolisens framfärd mot svenska fredsvänner delvis efter Tolstojs grundsatser.

Men det torde omsider böra göras ett slut på dylika efterhärmingar af ryska seder i vårt land, utan att invänta opinionsvindens omkastning till sans och hyfsning. Människonaturen är den samma på höjderna och i djupen. Lär man där uppe allt för mycket af de styrande i Ryssland, så är det ju icke omöjligt, att man äfven där nere lär allt för mycket af de styrda i tsarriket. Dålig den klokskap, som sorglöst eller utmanande väntar, tills olyckan är öfver oss.

Dess bättre är faran ringa eller ingen, om våra organiserade arbetare få vara i fred för de så ofta återkommande enfaldiga och brutala utslagen af det myckna oförståndet å andra samhällsklassers sida. Jag tillåter mig här återgifva ett karaktäristiskt uttalande af ett socialdemokratiskt organ ytterst till vänster: »Det kostar oss (heter det i en ledande artikel i Landskrona-Kuriren för den 14 dennes) ingenting annat än möjligen en smula själföfvervinnelse att förskaffa

oss den hjärtats bildning, som dock utgör själfva grundstenen för vårt människovärde. Vi behöfva ej nödvändigtvis ha sirliga later och förnäma vanor för att vara gentlemän, vi behöfva ej fina kläder och bokliga kunskaper, men vi behöfva ett varmt hjärta och känsla för det rätta. Och dessa tvänne nödvändighetsartiklar kan hvarenda en af oss skaffa sig utan ett öres kostnad. Men detta ha vi icke nog allvarligt betonat. Nåväl, fatalierna äro ännu ej försuttna. Ännu ha vi tid att taga igen det försummade. Må vi då sträfva efter att enhvar gör sitt till, och vi skola se, att resultatet skall ge oss anledning till glädje.»

För sådant folk behöfver Sverge icke skämmas. Det är något att göra af. På det kan land och lag byggas med trygghet. Men skall det behandlas som ryska folket, så är det talet begripligt, som ej sällan höres ur deras led, att de lika gärna kunna vara ryssar som svenskar.

Ut öfver de svenska bygderna växer nu en föreställning bland menige man, att polisen är till ej så mycket för att trygga allmän ordning och skydda samhället mot krogpöbel och ogärningsmän som fast mer för att antasta hederlige svenske män, som vilja gå sin egen väg inom lagliga gränser och icke låta sig ledas af dessa kapitalisternas prässorgan, hvilka ge sig ut att föra myndigheternas och samhällsordningens talan och framför alla andra göra anspråk på att kallas fosterländska, städse ropande på polis mot olika tänkande, icke inseende eller viljande inse, att fri debatt tjänar bäst som ventil och korrektiv i alla tvistiga meningar om allmänt väl.

Med detta har jag sökt motivera en hemställan till Eder, Herr Justitieombudsman, att välvilligt låta företaga en undersökning om Helsingborgsfallet, samt att, i mån som Ni däraf

finner anledning, föranstalta om vidare laga åtgärder mot vederbörande polismyndighet.

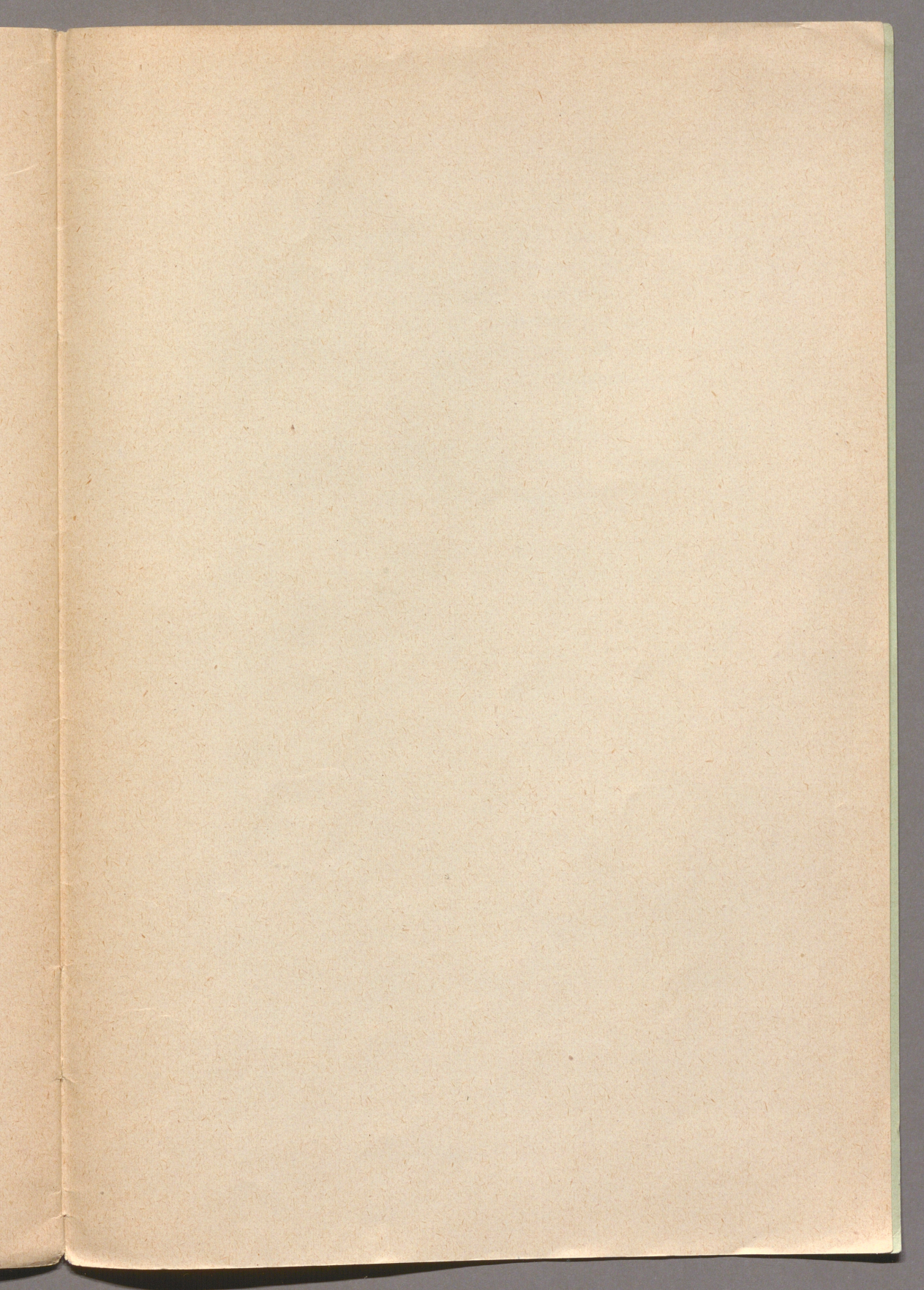
Till ytterligare visshet följer med denna anmälningsskrift ett bihang, innehållande intyg af 24 andra ögonvittnen.

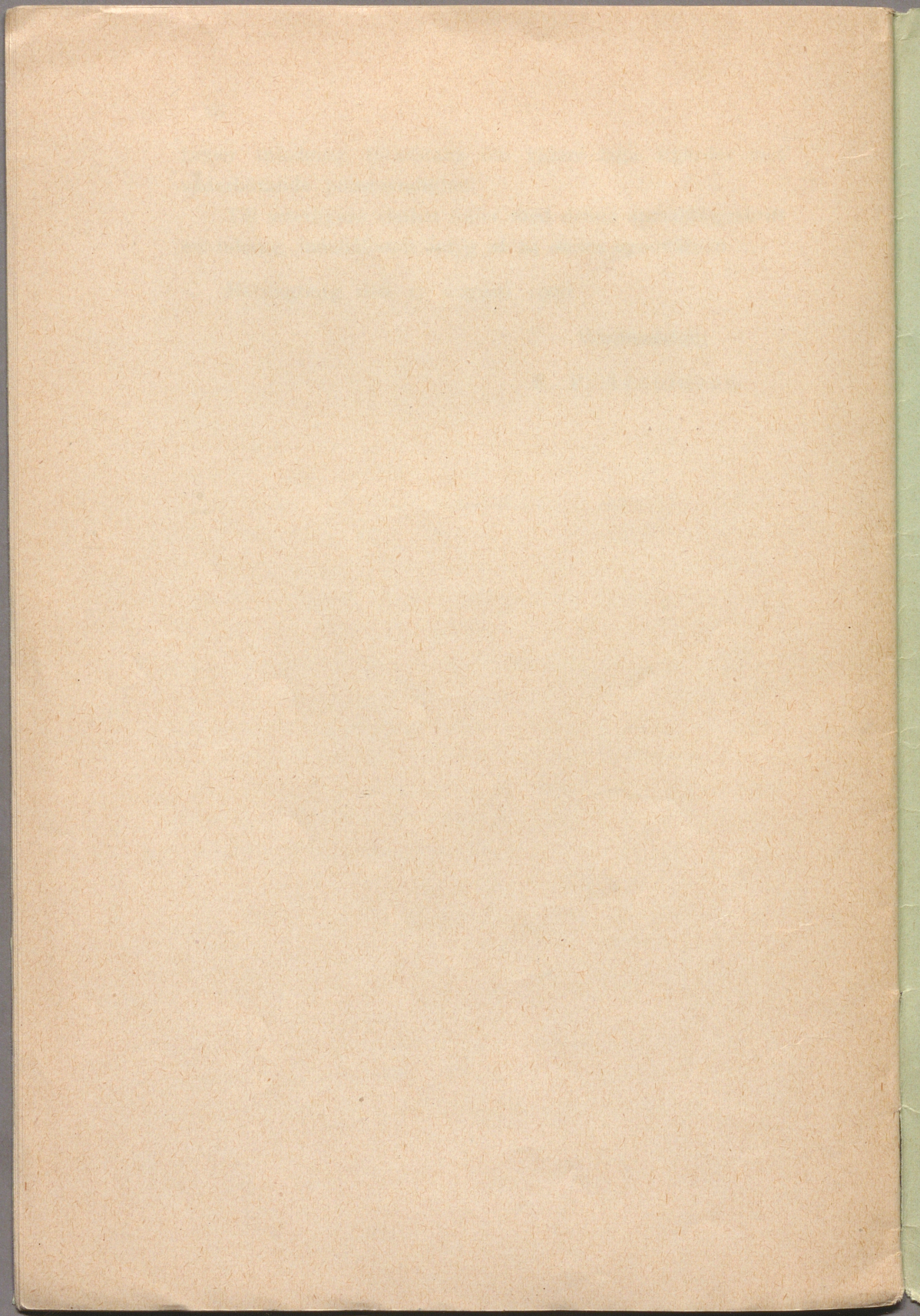
Helsingborg den 27 augusti 1906.

Vörtnadsfullt

K. P. Arnoldson.

I Helsingborg ägde söndagen den 19:de augusti en nykterhets- och fredsdemonstration rum, hvilken blef föremål för ett anfall från polisen, som drog blankt mot de stillsamma, nyktra deltagarne i tåget och bemäktigade sig deras hvita fana med inskriptionen: »Bort med militarismen. Krig är brodermord». Herr Arnoldson var ögonvittne till detta brutala polisöfvervåld mot oförvitliga medborgare och skyndade att ingripa genom att anmäla saken till riksdagens justitieombudsman.

I denna sin skrift vänder han sig lika mycket mot det system, hvaraf detta polisvåld är ett utslag, som mot själfva händelsen, och just därför är hans anmälan af dubbel betydelse.

Ur pressens olika omdömen om föredraget:

“Det med liflighet framsagda talet rönt *stormande bifall* . . . . . Föredraget måste betecknas som i *bästa mening fosterländskt*.”

Öresunds Posten.

“Om talet i går kan blott råda en mening: det var *fosterlandsförrädisk*.”

Helsingborgs Posten.

“En Leo Tolstoy prisas som en af tidens största män, då han ropar sitt Ned med vapnen! och i kristendomens namn manar till värnpliktsstrejk . . . En Bertha von Suttner tages här emot med stora ovationer, en K. P. Arnoldson, som arbetat mer än alla de andra för fredssaken här i landet . . . stämplas som *landsförrädare*, när han dristar säga sanningen . . .”

V. L. i *Hallands Posten.*

“. . . . . *hätska utfall* mot fosterland och fosterlandskänsla“.

Göteborgs Aftonblad.

“. . . . . vittnar om breda vyer och *brinnande fosterlandskärlek* . . . . .”

Jämtlands Posten.
